

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ (Conclusion Discussion and Recommendation)

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการพัฒนาสื่อและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนและเกษตรกร ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการอภิปราย การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในระหว่างดำเนินการประชุม การวางแผนและการนำไปปฏิบัติ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีผลการศึกษาและข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนตำบลเกาะโพธิ์

ประชากรในตำบลเกาะโพธิ์มีทั้งสิ้น 2,951 คน จำนวนครัวเรือน 916 ครัวเรือน เป็นเพศชายจำนวน 1,480 คน เพศหญิง จำนวน 1,471 คน ประชากรในตำบลเกาะโพธิ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร มีเพียงเล็กน้อยค้าขายและรับจ้าง สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มในฤดูฝนน้ำจะท่วมทุกปี ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้และแม่น้ำไหลผ่าน มีคลองชลประทานไหลผ่านกลางตำบล สภาพปัญหาของตำบลเกาะโพธิ์ ประกอบด้วย ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ขาดแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ปัญหาระบบการจ่ายน้ำประปาหมู่บ้าน ดินเสื่อมคุณภาพ ปัญหาประชาชนขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ การเจ็บป่วยของราษฎร การติดต่อสื่อสารและการกำจัดขยะมูลฝอย

ข้อมูลพื้นฐานและปัญหาสุขภาวะของชุมชนเกาะโพธิ์

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและปัญหาสุขภาวะ พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะโพธิ์มีปัญหาด้านสุขภาวะทางกายเกี่ยวกับการเจ็บป่วยจากพฤติกรรมไม่ออกกำลังกาย จากการประกอบอาชีพ ปัญหาด้านสุขภาวะทางจิตมีความเครียดจากการประกอบอาชีพและสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ปัญหาด้านสุขภาวะทางปัญญา คือ การทำงานด้วยความเคยชินไม่มีความรู้ในการทำงาน มีการแก้ปัญหาโดยใช้กำลังมากกว่าใช้ปัญญา ปัญหาด้านสุขภาวะทางสังคม คือ มีการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนน้อย มีการทะเลาะกันในครอบครัวและคนในชุมชน ปัญหาด้านสุขภาวะทางสิ่งแวดล้อมมีปัญหากับการใช้สารเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืชมาก พืชผักพื้นบ้านสมุนไพรที่ใช้บริโภคเป็นอาหารลดน้อยลง

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการส่งเสริมสื่อและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพ

จากการสนทนากลุ่มกับผู้นำเกษตรกรสรุปผลการดำเนินการพัฒนาสื่อและกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีกระบวนการดำเนินการทั้ง 6 โครงการ ประกอบด้วย 1 สื่อ และ 5 กิจกรรม ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2556 ถึง มกราคม พ.ศ.2557 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพ

สื่อที่นำมาใช้ในการส่งเสริมความรู้สุขภาพจะพิจารณาจาก คุณลักษณะของสื่อ ความเหมาะสมของสื่อกับกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อ สื่อที่มีอยู่จริงในชุมชนและความสามารถในการผลิตสื่อของเยาวชนที่มาร่วมโครงการ จากการสนทนาสรุปว่าจะใช้สื่อที่เป็นหนังสือคู่มือเพื่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น **“คู่มือคู่มือ ภูมิปัญญาไทยเพื่อสุขภาพ”**

2. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพ

การจัดกิจกรรมใช้ในการส่งเสริมความรู้สุขภาพจะพิจารณาจาก คุณลักษณะของกิจกรรม ความเหมาะสมของกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย และความสามารถของเกษตรกรที่มาร่วมโครงการ ประกอบด้วยกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดังนี้

2.1 โครงการส่งเสริมสุขภาพดี **“สุขภาพดี ชีวิตมีสุข”**

2.2 โครงการส่งเสริมสุขภาพ **“ปลูกต้นแก่นตะวันเพื่อสุขภาพ”**

2.3 โครงการส่งเสริมสุขภาพ **“แปรรูปต้นแก่นตะวันเพื่อสุขภาพ”**

2.4 โครงการส่งเสริมสภาพแวดล้อมชุมชน **“บ้านน่าอยู่ เกาะโพธิ์นำมอง”**

2.5 โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายและเชื่อมความสัมพันธ์ **“แข่งขันกีฬาพื้นบ้านประจำ**

ตำบล”

การวัดค่าการเรียนรู้และพัฒนาสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพ

1. ผลการประเมินความรู้ของเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพ

การประเมินความรู้ของเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้ก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้ ก่อนการดำเนินการมีคะแนนความรู้มากที่สุด อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 66.70 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.30 ส่วนเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้หลังการดำเนินการมีคะแนนความรู้มากที่สุด อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 66.70 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.70 และน้อยที่สุดมีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 6.60

การเปรียบเทียบความรู้ของเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้ก่อนและหลังดำเนินการ จำนวน 15 ราย พบว่า หลังดำเนินการเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้มีความรู้แตกต่างก่อนดำเนินการอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยหลังดำเนินการเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 17.07 คะแนน สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 12.73 คะแนน

2. ผลความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้หลังดำเนินการ

ผลความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้หลังดำเนินการ เยาวชนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านภาพรวมในการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 รองลงมา คือด้านวิทยากรในการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการบริการและความสะดวกต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.44

ผลการใช้สื่อและกิจกรรมการส่งเสริมเรียนรู้สู่ภาวะ

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.70 อายุเฉลี่ย 52.27 ปี อายุน้อยที่สุด 22 ปี อายุมากที่สุด 75 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 46.70 สถานภาพสมรสมากที่สุด ร้อยละ 56.70 เป็นคนพื้นที่แต่กำเนิดมากที่สุด ร้อยละ 76.70 บริโภคอาหารโดยปรุงอาหารกินเองมากที่สุด ร้อยละ 80.00 ออกกำลังกายต่อสัปดาห์ ร้อยละ 70.00 โดยออกกำลังกาย 2 ครั้งต่อสัปดาห์ มีโรคประจำตัว ร้อยละ 40.00 โดยเป็นความดันโลหิตสูงมากที่สุด ร้อยละ 16.70 โดยรับบริการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลชุมชน ร้อยละ 86.40 โดยรับบริการ 5 ครั้งขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 36.70

2. ผลการประเมินความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังดำเนินการ

ผลการประเมินความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังดำเนินการ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนการดำเนินการมีคะแนนความรู้มากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.00 รองลงมาอยู่ในระดับมากและน้อย ร้อยละ 13.33 ส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการหลังการดำเนินการมีคะแนนความรู้มากที่สุดอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 93.33 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 6.67

ผลการเปรียบเทียบความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า หลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้แตกต่างก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยหลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 18.43 คะแนน สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 12.53 คะแนน

3. ผลการประเมินความคิดเห็นด้านสุขภาวะของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสุขภาวะก่อนและหลังที่เข้าร่วมโครงการมีค่าเฉลี่ยโดยรวมแตกต่างกัน โดยก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีความคิดอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.34 และหลังเข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านสุขภาวะทางกาย เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อสุขภาวะทางกายก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.19 และหลังเข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66

ด้านสุขภาวะทางจิต เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อสุขภาวะทางจิตก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.31 และหลังเข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84

ด้านสุขภาวะทางสังคม เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อสุขภาวะทางสังคมก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 และหลังเข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01

ด้านสุขภาวะทางปัญญา เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อสุขภาวะทางปัญญาก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 และหลังเข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07

ด้านสุขภาวะทางสภาพแวดล้อม เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อสุขภาวะทางสภาพแวดล้อมก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.02 และหลังเข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า หลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นแตกต่างก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยหลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.83 สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.34

4. ผลการประเมินโครงการในใช้สื่อและกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะ

ผลการประเมินโครงการในใช้สื่อและกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แยกตามรายโครงการ มีความคิดเห็นโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 3.93 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการ พบว่า โครงการส่งเสริมสุขภาวะ “ปลูกต้นแก่นตะวันเพื่อสุขภาพ” มีความคิดเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.02 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ โครงการส่งเสริมสุขภาวะการออกกำลังกายและเชื่อมความสัมพันธ์ “แข่งขันกีฬาพื้นบ้านประจำตำบล” มีค่าเฉลี่ย 4.01 อยู่ในระดับมาก โครงการส่งเสริมสุขภาวะ “การแปรรูปต้นแก่นตะวันเพื่อสุขภาพ” มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับมาก โครงการส่งเสริมสุขภาวะดี “สุขภาวะดี ชีวิตมีสุข และ โครงการส่งเสริมสภาพแวดล้อมชุมชน “บ้านนาอยู่ เกาะโพธิ์นำมอง” มีค่าเฉลี่ย 3.89 อยู่ในระดับมาก ส่วนน้อยที่สุด คือ โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น “คู่มือคู่มือ ภูมิปัญญาไทยเพื่อสุขภาพ” มีค่าเฉลี่ย 3.86 อยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินโครงการในใช้สื่อและกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แยกตามรายข้อ มีความคิดเห็นโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 3.93 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ข้อที่ 15 การเข้าร่วมโครงการนี้ ท่านได้ประโยชน์ด้านสุขภาวะในระดับใด มีค่าเฉลี่ย 4.10 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 11 โครงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสุขภาวะ มีค่าเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 13 ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพได้ มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก ส่วนน้อย

ที่สุด คือ ข้อที่ 1 ความรู้ด้านสุขภาวะที่ได้รับก่อนเข้าร่วมโครงการ มีค่าเฉลี่ย 2.99 อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 4.31

5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อและกิจกรรม

ก่อนดำเนินการวิจัย นักวิจัย หน่วยงานในชุมชนและชุมชนต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเอง โดยเห็นแต่ปัญหาไม่เห็นศักยภาพของชุมชน เห็นแต่ตัวเลขไม่เห็นชีวิตคน ทักษะและความรู้เป็นเรื่องส่วนตัว และเน้นผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการเรียนรู้

หลังจากดำเนินการโดยนักวิจัยเป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานในชุมชนกับประชาชนให้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน จึงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาสาเหตุและความต้องการ มีการวางแผนดำเนินการและตัดสินใจ ติดตามและประเมินผลร่วมกัน

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินความรู้ของเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะ

จากการเปรียบเทียบความรู้ของเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้ พบว่า หลังดำเนินการเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้มีความรู้แตกต่างก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยหลังดำเนินการเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 17.07 คะแนน สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 12.73 คะแนน และเยาวชนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 เนื่องจากเยาวชนมีเหตุจูงใจในความรู้ที่เป็นสิ่งใหม่ที่สามารถนำไปพัฒนาความรู้ได้จึงทำให้เยาวชนสนใจในโครงการค่ายการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Freire (1970) ที่กล่าวว่าผู้เรียนเป็นวัยที่อาจจะมีเหตุจูงใจในการเรียนสิ่งใด ๆ ด้วยเหตุผลเพื่อค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ดังนั้นในการฝึกอบรมจึงต้องให้ความเอาใจใส่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียนรู้ เพราะจะช่วยทำให้กิจกรรมการฝึกอบรมประสบความสำเร็จด้วยดี นอกจากนี้การดำเนินโครงการค่ายการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพได้นั้นย่อมเกิดจากปัจจัยความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินโครงการ และด้านบุคลากรและเยาวชน รวมไปถึงปัจจัยแวดล้อมสนับสนุน อาทิ ความพร้อมของสื่ออุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้นที่จะเป็นแรงผลักดันให้โครงการเรียนรู้สามารถดำเนินการลุล่วงไปด้วยดี สอดคล้องกับ ศลิษา ศัลยกำธร (2553) ที่กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือให้การฝึกอบรมบรรลุเป้าหมาย ถ้าไม่มีหลักสูตรการฝึกอบรมจะไม่มีทางประสบความสำเร็จได้เลย

2. ผลการใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะ

จากการเปรียบเทียบความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า หลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้แตกต่างก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยหลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 18.43 คะแนน สูง

กว่าก่อนการดำเนินโครงการที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 12.53 คะแนน และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า หลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นแตกต่างก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยหลังดำเนินการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.83 สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.34 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเห็นความสำคัญของเนื้อหาและความรู้ที่ได้รับจากสื่อและเข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้จริง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจได้ดีในเนื้อหาที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากความรู้ที่ได้รับตรงกับความต้องการและความสนใจของตัวเกษตรกรเอง จึงทำให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ Knowlew (1978) อ้างถึงใน ศุภยกุล ศาครบุตร (2549) ที่อธิบายไว้ว่า ความต้องการและความสนใจ (Need and Interests) ของผู้เรียนจะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากว่าความรู้ที่ตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาและจะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาผลการประเมินการใช้สื่อและกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 3.93 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการ พบว่า โครงการส่งเสริมสุขภาวะ “ปลูกต้นแก่นตะวันเพื่อสุขภาพ” มีความคิดเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.02 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ โครงการส่งเสริมสุขภาวะการออกกำลังกายและเชื่อมความสัมพันธ์ “แข่งกีฬาพื้นบ้านประจำตำบล” มีค่าเฉลี่ย 4.01 อยู่ในระดับมาก โครงการส่งเสริมสุขภาวะ “การแปรรูปต้นแก่นตะวันเพื่อสุขภาพ” มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับมาก โครงการส่งเสริมสุขภาวะดี “สุขภาวะดี ชีวิตมีสุข และ โครงการส่งเสริมสภาพแวดล้อมชุมชน “บ้านน่ายู เกาะโพธิ์น่ายอง” มีค่าเฉลี่ย 3.89 อยู่ในระดับมาก ส่วนน้อยที่สุด คือ โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น “คู่มือคู่มือ ภูมิปัญญาไทยเพื่อสุขภาพ” มีค่าเฉลี่ย 3.86 อยู่ในระดับมาก ซึ่งความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกโครงการอาจเนื่องมาจากสื่อและกิจกรรมที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการเกิดจากความคิดของคนในชุมชนเองและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรพอดี จึงถือได้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อและกิจกรรมได้ตอบสนองความต้องการของตัวเกษตรกรเอง ส่งผลให้เกษตรกรเกิดความคิดที่ดีต่อการสุขภาวะทั้ง 5 ด้าน สอดคล้องกับ Merrill and Lowenstien (1971) ที่กล่าวว่า มนุษย์จะแสวงหาข่าวสารเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ โดยจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุดและได้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1983) อ้างถึงใน ณรงค์ สมพงษ์ (2543) ที่กล่าวว่าประโยชน์ที่ได้รับจากนวัตกรรม (Relation Advantage) เป็นการที่ผู้รับมีความรู้สึกว่าการนวัตกรรมนั้นดีกว่ามีประโยชน์มากกว่าสิ่งของหรือวิธีการเดิมที่มีอยู่ ยิ่งนวัตกรรมมีประโยชน์หรือข้อดีต่อผู้ใช้มากเท่าใด โอกาสในการยอมรับนวัตกรรมก็มากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการพัฒนาสื่อและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนและเกษตรกร ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นขบวนการที่เกิดความร่วมมือจากหลายฝ่ายทำให้การทำงานร่วมกันต้องใช้ระยะเวลาแต่ละขั้นตอนค่อนข้างมาก อาจทำให้การดำเนินการวิจัยไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2. การออกแบบสื่อและกิจกรรมในงานวิจัย ทีมงานวิจัยไม่แน่ใจว่ากิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ถูกต้องและนำไปสู่เป้าหมายได้จริงหรือไม่ ทำให้การดำเนินการวิจัยต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ทำให้เสียเวลาในการทำวิจัย ดังนั้นในการดำเนินการวางแผนแต่ละขั้นตอนควรมีผู้รู้ให้คำปรึกษา

ปัญหา อุปสรรค และสิ่งที่ต้องปรับปรุงในกระบวนการดำเนินงาน

ปัญหาและอุปสรรคเงื่อนไขของความสำเร็จในการใช้กระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สุขภาวะของเยาวชนและเกษตรกรมีปัญหในการนัดหมายกับเกษตรกรค่อนข้างลำบาก เพราะมีเวลาไม่ตรงกัน เนื่องจากทุกคนมีภาระของครอบครัว และบางครั้งมีการจัดประชุมที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลีที่อัตลักษณ์ของท้องถิ่นในแนวเชิงคุณภาพอย่างลึกซึ้ง เพื่อสะท้อนภูมิปัญญาคนไทยในอดีตไว้อย่างครบถ้วน

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบวิถีชีวิต และการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลีกับประชาชนพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบให้วิถีชีวิต และการเสริมสร้างสุขภาวะที่เหมือนและแตกต่างเก็บไว้เป็นหลักฐานสำคัญสำหรับค้นคว้าต่อไปในอนาคต